

Nr 279.

Av herrar **Lindberg** och **Andersson** i Igelboda, *angående inrättande av en e. o. befattning såsom social kurator vid statens alkoholistanstalt å Venngarn.*

Sedan alkoholistlagens tillämplighetsområde utvidgats och länsnykterhetsnämnderna kommit i verksamhet samtidigt som nykterhetstillståndet försämrats, har antalet intagna å alkoholistanstalt under senaste åren visat en alltjämt fortgående stegring. Enligt nyligen publicerade uppgifter voro den 1 januari i år 1 039 intagna närvarande vid landets alkoholistanstalter, och de inskrivnas antal uppgick till 1 729. Anstalterna äro överbelagda och frågan om inrättande av nya sådana är därför aktuell. Det synes mig emellertid angeläget, att man inför denna utveckling tager under överbäggande, huruvida det icke skulle vara möjligt att genom lämpliga åtgärder minska behovet av vårdplatser å anstalter. Inom intresserade alkoholistvårdskretsar har t. ex. framförts tanken på anordnande av s. k. familjevård för alkoholister, vilket såväl från ekonomiska som allmänt humanitära synpunkter säkerligen skulle vara till gagn. Enligt alkoholistlagen äro nykterhetsnämnderna ålagda att i första hand söka tillrättföra sina klienter genom hjälpåtgärder av olika slag. Erfarenheten har glädjande nog visat, att sådana hjälpåtgärder ofta leda till åsyftat resultat. Men helt naturligt äro en del alkoholister så svårt hemfallna åt sin last eller visa så våldsamma alkoholreaktioner eller ock befinna de sig i så oordnade sociala förhållanden, att anstaltsvård måste tillgripas utan att hjälpåtgärder först kunna prövas.

Alkoholistlagen innehåller endast bestämmelser om maximitiden för den intagnes kvarhållande å anstalt. Flertalet vårdtagare bliva försöks- eller permitterade från anstalten långt före maximitidens slut. Av de ovan anförda siffrorna framgår, att endast cirka 60 % av de å anstalterna inskrivna äro närvarande å desamma. Flertalet försöks- eller permitterade återvända till sina hemorter och bliva där föremål för övervakning och eftervårdande hjälpåtgärder av nykterhetsnämnderna. Åtskilliga av de personer som intagas å alkoholistanstalt ha emellertid levat under sådana sociala förhållanden, att de icke själva ha någon lämplig anknytningspunkt för återgång till det fria livet. Om de efter anstaltsvistelsen skola kunna återföras till ett ordnat och samhällsnyttigt liv är det angeläget, att rationella åtgärder vidtagas i anslutning till anstaltsvistelsen. Detta har också uppmärksamrats av anstalterna, vilket under-

tecknad Andersson haft tillfälle erfaras såsom ledamot av styrelsen för statens alkoholistanstalt å Venngarn.

Efter framställning av venngarnsstyrelsen anvisade 1939 års riksdag för första gången medel till anställande av en extra arbetskraft för att bättre kunna tillgodose de intagnas eftervård och sociala omvårdnad i allmänhet. Anstaltsstyrelsen hade i sin motivering anfört följande:

”I en del fall torde det finnas ökad möjlighet att försökspermittera en intagen, om anstalten kunde på ort och ställe göra sig underrättad om förutsättningarna med avseende på arbets- och bostadsförhållanden m. m. samt vid behov företaga övervakningsbesök. Understundom skulle det även vara till fördel, om anstalten finge ökad möjlighet att träda i direkt förbindelse med den intagnes familj eller bistå med ordnande av olika personliga angelägenheter, t. ex. medlemskap i sjukkassa eller fackförening. För samarbetet mellan anstalten och nykterhetsnämnderna skulle en social kuratorsverksamhet från anstalts sida säkerligen vara till ömsesidigt gagn, varjämte ett sådant arbete skulle giva goda tillfällen att beträffande den praktiska alkoholistvården råda och vägleda mindre erfarna nykterhetsnämnder.”

Sedan anslag anvisats, inrättades vid anstalten en extra befattning såsom social kurator. Efter det att innehavaren av denna befattning erhållit långtidsförordnande å assistenttjänsten vid anstalten, har det emellertid under de senaste åren icke varit möjligt att förvärva någon kompetent person till kuratorstjänsten utan göromålen ha under direktörens ledning omhänderhaftas av olika tillfälligt anställda personer. Såsom av årets statsverksproposition framgår hade styrelsen för att kunna förvärva och fastare anställa en fullt kompetent arbetskraft hemställt om inrättande av en extra ordinarie befattning såsom social kurator i lönegraden Eo 11, vilken framställning departementschefen emellertid icke ansett sig böra tillstyrka.

Enligt vad vi inhämtat har under åren 1940—43 genom bistånd av kuratorn arbete anskaffats i samband med försökspermission från anstalten i minst 163 fall. I regel har arbetsanskaffningen skett i samarbete med den offentliga arbetsförmedlingen. 84 personer ha erhållit skogsarbete, av vilka 50 placerats i skogshuggarkurser, 6 personer ha erhållit arbete vid torvmossar, 48 personer ha erhållit lantarbete, därunder 14 som ladugårdskarlar. De återstående ha erhållit olika anställningar såsom snickare, målare, kontorister m. m. Övervakningen har i allmänhet ombesörjts av kuratorn eller annan tjänsteman vid anstalten. Av nämnda 163 personer ha 48 måst återhämtas till anstalten på grund av brott mot meddelade permissionsföreskrifter angående nykterhet och övervakning. Därjämte ha 16 återförts till anstalten på grund av återfall, som inträffat sedan de övergått till annat arbete, oftast i sin

gamla hemortsmiljö. De allmänt socialvårdande åtgärder av den art, som omnämnts i det nyss citerade utdraget ur anstaltsstyrelsens motivering för kuratorsbefattningens inrättande, ha givetvis även i ett stort antal andra fall varit ägnade att bidra till ett gynnsamt resultat av anstaltsvistelsen. Genom att ökad uppmärksamhet ägnats åt vårdtagarnas personliga förhållanden och framförallt åt deras arbetsmöjligheter, har det varit möjligt att i många fall försökspermittera de intagna från anstalten efter kortare vårdtider, än som tidigare i allmänhet tillämpats. Av anstaltens årsberättelser framgår, att under åren 1940—42 hade 33 % permitterats efter en vårdtid av mindre än 5 månader under det att under åren 1938—39 så kort vårdtid kunnat tillämpas endast beträffande 22 %. Detta är så mycket märkligare som klientelet å anstalten under de senaste åren avsevärt försämrats, bl. a. därigenom att numera ett stort antal kringflackande personer bliva omhändertagna enligt alkoholistlagen. Såsom härav framgår är det sociala kuratorsarbetet icke endast ägnat att tillgodose allmänna humanitära önskemål utan medför också ekonomisk vinst genom minskade utgifter för anstaltsvård. Under förutsättning att kuratorsarbetet bedrivs kontinuerligt av kompetent person torde man enbart för Venngarnsanstaltens del kunna räkna med att årligen minst 60 vårdtagare kunna lämna anstalten efter en två månader kortare vårdtid än vad fallet skulle bli, om socialvårdande åtgärder icke vidtoges. Detta innebär en besparing av 7 200 vårddagar, vilket betyder att i genomsnitt 20 vårdplatser å anstalten bliva disponibla. Härigenom vinnes besparing dels beträffande kostnader för anskaffande av nya vårdplatser, varav behovet såsom ovan antytts för närvarande är aktuellt, dels beträffande driftkostnaderna. Då statsbidrag till de erkända alkoholistanstalterna numera utgår med 5 kronor per dag, skulle den här beräknade besparingen i fråga om driftkostnaderna innebära en årlig minskning av statens direkta utgifter för detta ändamål med icke mindre än 36 000 kronor. Härtill kommer den vinst för det allmänna, som kan uppstå därigenom, att en familjeförsörjare blir i stånd att själv försörja sin familj, som under anstaltsvistelsen i regel är hänvisad till fattigvårdens hjälp.

Med det anförda ha vi velat rikta uppmärksamheten på vikten av att snarast möjligt söka återföra å anstalt intagna personer till sådana levnadsförhållanden, att de genom sitt eget arbete kunna försörja såväl sig själva som sina familjer. De utgifter, som den av oss omnämnda kuratorsverksamheten medför, äro små i förhållande till de besparingar som kunna uppnås. Enligt vår uppfattning borde åtgärder vidtagas för ordnande av särskild kuratorsverksamhet vid samtliga alkoholistanstalter, men vi vilja här inskränka oss till att framhålla önskvärdheten av att venngarnsstyrelsens förenämnda framställning om inrättande av en extra ordinarie befattning såsom social kurator till-

godoses. Då departementschefen i viss utsträckning tillmötesgått anstaltsstyrelsens framställning om ökat anslag och föreslagit höjning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, torde den ringa merkostnad för inrättandet av en extra ordinarie tjänst i stället för den nuvarande extra befattningen icke för närvarande behöva medföra någon ytterligare höjning.

Under åberopande av vad vi här anført få vi sålunda hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vid statens alkoholistanstalt å Venngarn måtte inrättas en extra ordinarie befattning såsom social kurator med placering i lönegraden Eo 11.

Stockholm den 22 januari 1944.

Carl Lindberg.

Martin Andersson.
